

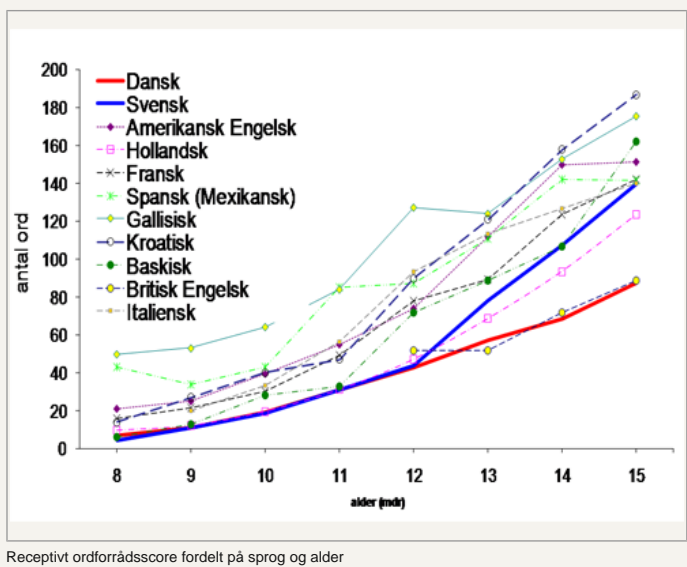

Er dansk sværere at tilegne sig end svensk?

Af [Dorthe Bleses](#) and [Hans Basbøll](#) 9. november 2009 • I kategorien [Børn, Udtale](#) •

Danske børns tilegnelse af det receptive ordforråd er langsom!

Det høres ofte at dansk er svært for udlændinge. En tværspørglig undersøgelse baseret på 18 sprog peger på en svær begyndelse også for danske babyer ([Bleses et al., 2008](#)). Undersøgelsen er baseret på de såkaldte [forældrerapporter](#) som nu findes på mere end 40 sprog.

I figuren ses udviklingen af det receptive ordforråd fra 8 til 15 måneder baseret på medianen (kun de sprog der har opgivet medianen er inkluderet i figuren, men det samme resultat finder man hvis man sammenligner den gennemsnitlige score). Blandt de 18 sprog var foruden germanske også romanske, slaviske og semitiske sprog, dvs. sprog der på en række dimensioner er meget forskellige fra dansk, hvilket gør en tolkning af resultatet vanskelig.

Hvis vi indskrænker sammenligningen til kun at omfatte danske og svenske børn kan vi i højere grad gå ud fra at opgaven ligner hinanden for de to grupper af børn. Dansk og svensk er genetisk tæt beslægtede og typologisk meget ens ligesom de samfundsmæssige forhold som børnene vokser op under, ikke adskiller sig væsentligt fra hinanden.

Af figuren fremgår det at de danske og svenske børn følges ad til 12 måneders alderen. Fra dette alderstrin skilles vejene: hvor de svenske børn pludseligt sætter tempoet i vejret og i gennemsnit tilegner sig flere ord per måned (helt tilsvarende de andre børn i undersøgelsen), fortsætter de danske børn i samme rolige tempo. Dette medfører at mens et 15 måneder gammelt dansk barn kan forstå 80 ord, kan et svensk barn på samme alder forstå 130 ord. Dette er et overraskende resultat og peger på at danske børn – på trods af at sprogene ligner hinanden så meget – står over for en vanskeligere opgave i den tidlige sproglige udvikling sammenlignet med svenske børn.

Hvad er der i vejen med dansk?

Det har gennem tiderne ikke skortet på lidet smigrende udsagn om dansk. Et snart 500 år gammelt citat om dansk er gengivet i Hans Basbølls [bog om dansk fonologi](#) fra 2005 hvor Hemming Gadh om danskere fremsætter at

"...de nedlader sig ikke til at tale som andre, men presser ordene foran som om de vil de hoste og ser ud til dels med vilje at vende ordene rundt nede i halsen før de kommer ud af munden, dels at misforstå munden når de taler, vrider ordene frem og tilbage og rynker på næsen så de trækker overlæben til venstre side og underlæben til den højre side, i den tro at det 'ser godt ud'".

Hastige klik rundt på nettet finder lidet smigrende citater om dansk. Men hvad er det der gør at dansk har sådan et plettet ry? Dette illustreres bedst ved at sammenligne dansk og svensk med hinanden.

Dansk og svensk ligner hinanden meget både morfologisk og syntaktisk, og også ordforrådet er relativt ens. Dansk og svensk er imidlertid forskellige hvad angår sprogets lydside. Der er en række træk ved udtalen af dansk som gør det mere lydligt utydeligt end svensk. På dansk forekommer der en række lydige reduktioner der gør dansk til et meget "vokalagtigt" sprog med uklare grænser både inde i ord (som mellem første og anden stavelse i

Seneste sprognyheder

19/3	Evolution i sprog: Dovenskab har ændret ord videnskab.dk
30/10	Hvem taler: Kan du høre forskel på menneske og maskine? www.dr.dk
6/3	Dansklærere: Tosprogede børn bliver sprogligt forsvundet www.bt.dk
28/2	Flere og flere ordblinde fårter på universitetet - Magisterbladet magisterbladet.dk
22/2	Keeper eller målmand — hvilket ord er bedst? Dansk Sprognævn dsn.dk

28/3	Indigenous languages come from just one common ancestor, researchers say - ABC News (Australian Broadcasting Corporation) www.abc.net.au
27/3	UVic news - University of Victoria www.uvic.ca
26/3	New York Nonprofit Media: Native American nonprofit aims to boost community health by teaching Lakota language nynmedia.com
22/3	Teenage business owner aims to revitalize Blackfoot language globalnews.ca
19/3	Language revival preserving history www.smh.com.au

FLERE NYHEDER >>>

Verdens sprog på Sprog-museet.dk på et større kort

Mere i kategorien 'Børn'

Tvillingers hemmelige sprog
Sproget er *Minspeak* og AAC
Sprog, børnehaver og ghettoer
Etsprogede og tosprogede med og uden sprogproblemer

Mere i kategorien 'Udtale'

Sønderjyder og københavnere kender naboen på sproget
Ældre mennesker sjusker med sproget
Islændinges udtale af dansk
Out of Africa

Nye kommentarer

Maj-Britt Kent Hansen til 1
Ruben Schachtenhaufen til Er det forkert at splitte sammensatte ord?
Niels Larsen-Ledet til Er det forkert at splitte sammensatte ord?

ordet gade, hvor det pga. halv vokalen er umuligt at afgøre hvornår den første stavelse stopper og den næste begynder) og på tværs af ord som i "luge udenfor", hvor vokalen i det første ord også bliver den første vokal i det

næste ord (tryk på linket og [hør selv](#) de iørefaldende forskelle mellem de to sprog). Mere præcist er det kombinationen af konsonantsvækkelser (p, t, k og b, d, g bliver til halv vokaler i medial og final position) og vokalsvækkelser der tilsammen resulterer i en monoton vokalisk fonetisk struktur.

Den vokalagtige utydelige udtale er ofte kombineret med et højt taletempo. Ny forskning tyder på at danskerne har et højere taletempo end svenskernes ([Schüppert et al.](#), indsendt). Selv om danskere og svenskere udtaler de samme ord, siger danskerne 4 ord pr. sekund, mens svenskerne kun siger 3. Forfatterne ved dog ikke, om vi danskere taler hurtigere pga. de mange lydlige reduktioner, eller om reduktionerne skyldes at vi taler hurtigere. Derudover er der tale om oplæsning af semantisk anomale sætninger, dvs. videre forskning må vise om dette resultat også gælder for spontan tale.

En mulig forklaring på tilegnelsesforskellene mellem danske og svenske børn er at den utydelige danske lydstruktur kombineret med et højt taletempo gør det sværere for danske børn at opdag og identificere sproglige størrelser, og at det derfor tager dem længere tid at generalisere sådanne strukturer.

Danske børn har brug for mere tid til at generalisere sprogets mønstre

Hvordan kan lydstruktur have noget med børnesprog at gøre? Grundlæggende kan sprogilegnelsesprocessen "koges ned" til at barnet skal lære at koble en bestemt kæde af lyde til et bestemt indhold. Den talestrøm det lille barn møder i fx "svenske børn slår danske børn i tilegnelsen af ord", er ikke i sig selv inddelt i sprogligt relevante størrelser sådan som det ser ud, når sætningen skrives, dvs. med tomme pladser mellem hvert ord. Det skyldes, at talesprog er akustisk transmitteret, dvs. at talesignalet består af lydbølger. I virkeligheden hører barnet sætningen som noget i retning af "svenskebørnslårdanskebørnitilegnelsenaford". En af barnets første opgaver er at finde ud af at bestemte sekvenser af lyde er udtryk for betydning. Til at løse opgaven er barnet på den ene side født med en række biologiske, kognitive og sociale færdigheder som understøtter det i tilegnelsen af sproget. På den anden side indeholder selve sproget og de sociale sammenhænge som sproget anvendes i, en masse nøgler der kan hjælpe det lille barn med at knække koden.

De nøgler som forskningen har vist børn bruger til at knække talekoden, herunder at segmentere lyd-kæden i sprogligt relevante enheder, er enten mere utydelige eller ikke-eksisterende på dansk. Vores grundlæggende hypotese er derfor at danske børn har brug for mere "materiale", dvs. mere talesprogligt input og dermed længere tid inden de har et tilstrækkeligt "evidensbaseret" grundlag med henblik på at generalisere sprogets mønstre. De danske børn indhenter den tidlige forsinkelse, og fra toårsalderen og frem til tre år hvor undersøgelsen stopper, følges de ad med hensyn til det produktive ordforråd.

Danske børn har det også svært med endelserne

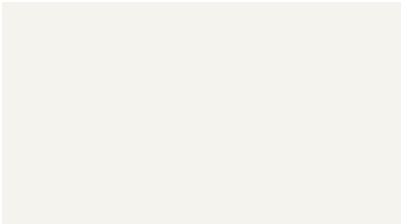
Danske børns langsommere tilegnelse af ordforrådet sammenlignet med svenske børn er ikke enestående. Et nyt sammenlignende studie af danske, svenske, norske og islandske børns tilegnelse af datidsendelser tegner samme billede (Bleses, Basbøll & Vach, indsendt). Resultatet viser at såvel islandske som danske børn var langsomst ved fireårsalderen. Ved seksårsalderen havde de islandske børn indhentet de norske og svenske børn mens de danske børn forblev langsommere. I otteårsalderen var de danske børn stadig langsommere end de andre børn. Igen peger pilen på forskelle i lydstruktur mellem de fire sprog. På dansk udtales endelser som fx datidsendelser meget utydeligt eller droppes helt i daglig tale. Resultatet stemmer derfor overens med forskelle i adgang til lydlige nøgler der hjælper barnet til at identificere og generalisere bøjningsendelserne.

I forbindelse med undersøgelsen prøvede vi at kvantificere hvad den vokalagtige lydstruktur betyder for tilegnelsen af endelser ved at undersøge hvor ofte danske børn (i modsætning til "simulerede" svenske og norske børn) skal identificere bøjningsendelser i rene vokalagtige sekvenser. Resultatet viste at danske børn i 4 gange så mange tilfælde skal identificere varianter af -ede endelsen (/əðə/) i en vokalisk streng som i "lovede" hvor alt efter den initiale konsonant er fonetiske vokaler (/lɔːu□əðə/). Dette er en klart sværere opgave end fx svenske børn har, hvor både en tydelig stavelsesstruktur og sonoritetsforskelle hjælper barnet til at finde endelsen (som i /loːvaðə/)

Vi skal have børnene ind i Odense BabyLab

Der er altså meget der peger på at danskeres utydelige og hurtige måde at udtale sproget på kan være en udfordring for de små danskere der skal tilegne sig sproget. Om det faktisk er sådan ved vi dog ikke før vi har gennemført eksperimentelle studier.

På Center for Børnesprog har vi de nødvendige eksperimentelle faciliteter til rådighed i form af [Odense BabyLab](#). For tiden gennemføres [projektet Whisper](#) (i samarbejde med [Widex a/s](#)) der kigger på den tidlige lydtilegnelse hos normalthørende og hørehæmmede børn. Næste skridt er at gennemføre studier hvor vi direkte undersøger danske babyers segmenteringskompetencer ved at manipulere de opgaver barnet stilles overfor, så det er muligt at slutte

william fich til Jødiske efternavne

Jens Michael Kofod-Hansen til Nytårsfortsæt

Jens Michael Kofod-Hansen til Nytårsfortsæt

Herluf Hansen til Ded borriijnholmska måled

Arturo til Hebraisk: Et genoplivet sprog eller et nyt sprog?

Yunus til Two Turkish Loanwords in Swedish

Sonstige til Den Danske Ordbog på nettet

Artikler om

aktuelle sprog Alfabeter Anmeldelser arabisk

Biblen bogstaver børn Danmark Dansk Dialekter

engelsk esperanto Formidling fransk identitet

konsonanter Medier modersmål Musik Navne norsk Ord

ordbøger ordforråd oversættelse Plansprog religion

romanske sprog russisk Sjov skriftsprog sprogdød Sproggeografi

sprogkort Sprogpolitik sprogteknologi

svensk truede sprog tv tyrkisk tysk Udtale

Underholdning video vokaler

Arkiv	Resources
august 2018	Ethnologue: Languages of the World
juli 2018	Forvo – All the Words in the World. Pronounced.
juni 2018	LL-Map: Language and Location
maj 2018	Minority Rights Group
april 2018	Omniglot. Writing Systems and Languages of the World
marts 2018	UNESCO Atlas of the World's Languages in Danger
februar 2018	World Atlas of Linguistic Structures (WALS)
januar 2015	
december 2014	
november 2014	
maj 2014	
marts 2014	
februar 2014	
oktober 2013	Bogstavlyd
august 2013	Dansk sprognavn
marts 2013	Den danske ordbog
januar 2013	Dialekt.dk
december 2012	dk.kultur.sprog
november 2012	Korpus.dk
oktober 2012	Nye ord i dansk på nettet (NOID)
september 2012	Ordbog over det danske sprog
juli 2012	Ordnet. Dansk sprog i ordbøger og korpus
juni 2012	Sproget.dk
maj 2012	Svenska Akademien
april 2012	Ø (Schwa.dk)
marts 2012	
februar 2012	
januar 2012	
december 2011	
november 2011	
oktober 2011	
september 2011	
august 2011	
juli 2011	

hvorvidt den utydelige lydstruktur rent faktisk gør opgaven vanskeligere for danske børn.

Odense BabyLab, Center for Børnesprog

REFERENCER

- Basbøll, H. (2005). *The Phonology of Danish*. Oxford: Oxford University Press.
- Bleses, D., Basbøll, H. & Vach, W. (indsendt). Is Danish difficult to acquire? Evidence from Nordic past tense studies.
- Bleses, D., Vach, W., Slott, M., Wehberg, S., Thomsen, P., Madsen, T., & Basbøll, H. (2008a). Early vocabulary development in Danish and other languages: a CDI-based comparison. *Journal of Child Language*, 35, 619-650 (se også [her](#).)
- Schüppert, A. , Gooskens C., & van Heuven, V. (submitted). [Do Danes speak more quickly than Swedes?](#) Language Variation in Europe III. Amsterdam: John Benjamin.

Dorthe Bleses & Hans Basbøll

[Center for Børnesprog](#), Institut for Sprog og Kommunikation, Syddansk Universitet

Læs også:

1. [Svensk-Dansk Ordbog](#) I oktober 2010 udkom Svensk-Dansk Ordbog på Politikens Forlag. Det er en stor, helt nyudviklet ordbog der er tænkt som afløser for Valfrid Palmgren Munch-Petersen og Ellen Hartmanns store svensk-danske...
2. [Dansk-svensk](#) Svensk-Dansk Ordbog af Kjeld Kristensen. JP/Politikens Forlag 2010. 48.500 opslagsord. Kjeld Kristensen har bedt mig causere om dansk versus svensk. Så hvorfor ikke begynde med begyndelsen, mit allerførste møde med...
3. [Meget er stadig møj...](#) Seks moderne danske talesprog, dvs. dialekter, er undersøgt. Fra øst: bornholmsk (Rønne), københavnsk (Østerbro), sydsjællandsk (Næstved), østfynsk (Nyborg), sønderjysk (Sønderborg) og vestjysk (Skjern). Resultaterne vil være overraskende for somme.
4. [Stavelser. Del 1: Hvad er en stavelse?](#) "Klant ikke Deres Irmapige". For en del år siden gjorde Irma et omdiskuteret forsøg på at omgå den akavede bydemåde af ordet "klandre" ved at fjerne en stavelse Når man...

Tagget med: Akustik, bøjning, børn, Dansk, datid, endelser, forælder rapporter, halvvokaler, islandsk, konsonanter, konsonantsvækkelse, lyde, lydstruktur, morfologi, norsk, Ord, ordforråd, reduktioner, segmenter, sonoritet, sprogtilegnelse, stavelser, svensk, Udtale, vokaler

13 kommentarer

Ruben

9. november 2009 • 11:07

Hvorfor sker knækket lige i 12-månedersalderen? Er der forskel i den lydlige struktur i de ord børnene lærer før hhv. efter 12-månedersalderen?

Svar

Martin Persson

9. november 2009 • 13:34

Kameloso!

Svar

Peter Bakker

9. november 2009 • 15:17

Man kan tilføje at dansk er også for voksne sværere at lære end andre, tilsvarende, sprog. Her en henvisning til artikel på engelsk om emnet, dog mindre godt empirisk dokumenteret end ovenstående mht børnesprog.

juni 2011
maj 2011
april 2011
marts 2011
februar 2011
januar 2011
december 2010
november 2010
oktober 2010
september 2010
juni 2010
maj 2010
april 2010
marts 2010
februar 2010
januar 2010
december 2009
november 2009
oktober 2009
september 2009
august 2009
juli 2009
juni 2009
maj 2009
april 2009
marts 2009

Grønnum, N.:

Why are the Danes so hard to understand?

i: Take Danish – for instance : linguistic studies in honour of Hans Basbøll presented on the occasion of his 60th birthday 12 July 2003 s. 119-130. ed. by Henrik Galberg Jacobsen [et al.]. University Press of Southern Denmark, Odense 2003.

For nyligt udfordrede jeg studerende til at finde lange sekvenser af samme sproglyd, som dem her:

Fx. vi har nye ydelser: tre gange /y/

Det var hårde år. tre gange /å/

August Bille løber stærkt tre gange /l/

De bedste svar kom fra Caroline, Henriette og Martin (den sidste dog delvis lånt fra den store Jørgen Rischel)

"Det er svært at gennemskue uuddannede unges tankegang". 4 x /u/

"Rarere arrestationer" som har 5x/a/.

"det er hårdere at årelade en elefant end en nattergal".

Det indeholder både en dobbelt /e/-lyd, en tripel /n/-lyd og hele 6 uadskilte /å/-lyde.

Der er måske nogle dansker der vill opfordre folk til at udtale alle bogstaver (se fx. Claus Munchows kommentar på indlægget om DRs sprogpolitik), men så risikerer de at andre ikke forstår dem. Man danske kan, trods alt, forstå hinanden. Eller??? Kamelåså er svaret...

Svar

Ole Stig Andersen

10. november 2009 • 13:00

Jeg har skrevet en kommentar til Martin Perssens "kameloso!"-kommentar som en egen artikel:

<http://sprog museet.dk/ord/kamelasa/>

Svar

Ruben Schachtenhaufen

10. november 2009 • 14:08

Så vil jeg skynde mig at tage kredit for denne: [æ̯ en 'dy̯sgu:uu:u uuð'hʌ'lɪ] Er en dyrskueuge uudholdelig? 6 x U-betonet u med trippel-l.

Svar

Peter Bakker

11. november 2009 • 20:20

Meget flot, Ruben! Bedre en "rødgrøde med fløde"!

Svar

Ruben Schachtenhaufen

12. november 2009 • 14:38

:-) Der er mere her: <http://schwa.dk/vokaler/voldsomme-vokalsekvenser/>

Svar

Ruben Schachtenhaufen

22. november 2009 • 21:55

“Er det undulater, Legolas?”

“Nej, der er snarere araer, Aragorn”

[ˈsnaːaa ˈaːaa aagpːn]

Svar

Ole Stig Andersen

22. november 2009 • 22:22

Der mangler vist desværre et stød i “araer”, gør der ikke?

Altså [ˈsnaːaa ˈaːaˈa aagpːn]

Men den vinder nu prisen alligevel :-)

Svar

Ruben Schachtenhaufen

22. november 2009 • 23:25

Jo, det ville nogen nok mene. Jeg er imidlertid oprindeligt bornholmer og kan derfor sagtens sige det uden stød. Mon andre kan?

Svar

Benjamin

6. januar 2010 • 01:08

Haha. Dette är ju jätteroligt :D

Svar

Ole Meyer

13. februar 2013 • 23:42

Dansk er vel ikke bare dansk – det forekommer mig at generationsaspektet er noget underbelyst i artiklen?

Jeg (f. 1947) har f.eks. ret tidligt oplevet at mine døtre (f. 1977 og 1980) taler anderledes og med større vokalsammenfald end jeg selv, faktisk således at jeg ind imellem har haft forståelsesproblemer: “brød” blir til (hvad der for mig lyder som) [brod], “lærer(e)” (med mørk, r-påvirket, mere åben vokal) er svært at skelne fra “læger” (som ‘burde’ have mere snæver, lys vokal) – osv. Vi er alle tre fra Københavnsområdet.

Er der ikke noget om at generationsforskellene rent fonetisk på dansk er større end på norsk og svensk, eller anderledes formuleret: at lydudviklingen går hurtigere, navnlig i de sidste 30-40 år?

Svar

Trackbacks

1. [Voldsomme vokalsekvenser – 3](#)

Skriv en kommentar

Navn (kræves)

E-mail (kræves)

Hjemmeside

Send mig en e-mail når der kommer flere kommentarer.